

COMMISSIE TOEKOMST BINNENVISSERIJ

Binnenvissers in nieuw perspectief

COMMISSIE TOEKOMST BINNENVISSERIJ

Binnenvissers in nieuw perspectief

Samenvatting

De binnenvisserij op de Nederlandse wateren staat onder druk. Door de gedaalde aalstand, de lage visstand op het IJsselmeer, de vervuiling op de grote rivieren en de bijbehorende beleidsmaatregelen is de verdien capaciteit van de Nederlandse binnenvisser drastisch teruggelopen.

Is er toekomst in Nederland voor deze beroepsgroep, zo verbonden met de Nederlandse cultuur? Deze Commissie is ervan overtuigd dat dit het geval is, maar in een andere vorm en in een kleinere omvang dan we nu gewend zijn. Een transitie is noodzakelijk.

Voordat ingegaan wordt op hoe deze transitie eruit moet zien, kijken we naar de huidige situatie waarin de binnenvisserij zich bevindt. Onderstaande tabel¹ geeft de sterke en zwakke kanten van de beroepsbinnenvisserij als sector weer, alsmede de kansen en bedreigingen voor een duurzame economische positie van de sector in de toekomst.

STERKTE

- Goed vakmanschap, veel kennis
- Sterke motivatie
- Familiebedrijven
- Goede vermogenspositie (weinig vreemd vermogen)
- Authenticiteit beroep

ZWAKTE

- Grote afhankelijkheid van één soort (aal)
- Weinig of geen schubvisrechten
- Lage rentabiliteit
- Mate van ondernemerschap
- Beperkt inzicht in bedrijfseconomie
- Weinig samenwerking met andere vissers
- Afhankelijkheid van één persoon op bedrijfsniveau
- Communicatie naar buiten
- Weinig erkenning voor kennis en kunde

KANS

- Ketenvorkorting, meeste bedrijven toeristisch gunstig gelegen, aantrekkelijkheid van beroep voor consument
- Marktgericht vissen (dagvers)
- Keurmerken en DUPAN
- Imago versterking
- Groeiende vraag naar snoekbaars en wolhandkrab
- Vrij constante vraag van constante groep consumenten
- Aanvullende werkzaamheden waarin de vissers hun kennis goed kunnen gebruiken, zoals monitoring en onderzoek. Verandering van beroepsvisser naar beheerder
- KRW: beheersen van bestanden (brasem, karper), controle
- Uitzet van glasaal en pootaal, wegvangen van schieraal voor gemalen, over de dijk zetten van vis, etc.

BEDREIGING

- 3-maands verbod aalvisserij
- Totaal verbod aal en wolhandkrabvisserij in riviergebied
- Imago paling (rode lijst en dioxine)
- Zwak organiserend vermogen en verdeeldheid sector
- Weinig communicatie en overleg
- Uitvoering Kaderrichtlijn Water, sluisbeheer
- Overlast door aalscholvers, recreatie/vernielingen, stroperij
- Hoge prijs glasaal
- Import van goedkope buitenlandse vis
- Concurrentie onderzoekbureaus bij onderzoeks- en monitoringsactiviteiten.

¹ Quick Scan Nederlandse binnenvisserij 2011: sociaal-economische ontwikkelingen, *Zaalmink, W.* (2011)

Deze Commissie ziet de binnenvisserij van 2020 als volgt voor zich:

1. De Nederlandse binnenvisserij speelt optimaal in op de eisen die de consument stelt op het vlak van duurzaamheid, traceerbaarheid, transparantie en dierenwelzijn. Vispopulaties worden duurzaam beheerd.
2. De Nederlandse binnenvisserij en aanverwante sectoren zetten vol in op datgene waarin zij (inter)nationaal uitblinken.
3. De Nederlandse binnenvisserij is goed georganiseerd, is daarmee een effectieve speler en is in staat snel in te springen op nieuwe kansen die zich voordoen.
4. Er is een heldere verantwoordelijkheidsverdeling tussen de verschillende overheden en de sector.
5. De Nederlandse binnenvisserij staat als onafhankelijke sector in nauw contact met de maatschappij. Er wordt wederzijdse meerwaarde gehaald uit de samenwerking met waterbeheerders, sportvisserij en natuurorganisaties.

Een belangrijk deel van deze transitie moet vanuit de binnenvissers zelf komen, maar zij mogen hier niet alleen in staan. De binnenvissers die zich actief inzetten om deze transitie te bewerkstelligen, moeten kunnen rekenen op een betrouwbare overheid die hen - binnen de verantwoordelijkheid en mogelijkheden die zij heeft – hierbij maximaal faciliteert. Tevens ziet de Commissie een gezamenlijk belang van beroepsvissers, waterbeheerders, sportvissers en natuurbeheerders bij een goede waterkwaliteit en een gezonde visstand. Binnen dit gezamenlijke belang ligt nog onbenutte ruimte voor deze partijen om gebruik te maken van elkaars kennis, vakmanschap en inzet. De commissie doet een beroep op al deze partijen om actief deze ruimte te benutten.

Om hiertoe te komen adviseert de Commissie het volgende:

- Binnenvissers kunnen zich meer op andere soorten dan de aal richten, zoals de wolhandkrab. Tevens kunnen er met de sportvisserij afspraken worden gemaakt over een duurzame, gezamenlijke benutting van bepaalde schubvisbestanden.
- Binnenvissers zullen zich in mindere mate enkel moeten richten op primaire visserij en meer op tweede tak-activiteiten, zoals onderzoeks- en monitoringswerkzaamheden, het wegvangen van ongewenste vissoorten, beheer- en handhavingswerkzaamheden en toeristische, cultuurhistorische en educatieve diensten.
- De sector zou in samenwerking met natuurorganisaties moeten werken aan een pakket van maatregelen om de certificering van paling mogelijk te maken. Waar gepast dient de overheid dit krachtig te ondersteunen.
- De sector kan waardevermeerdering van de nog te vangen aal bewerkstellingen door middel van ketenverkorting en door de traceerbaarheid van de gevangen aal te verbeteren.
- De sector dient zich beter te organiseren, ter bevordering van gezamenlijke acties, het spreken met één mond en om een duidelijke gesprekspartner te zijn voor de overheid en de overige maatschappelijke partijen.
- De rijksoverheid zou samen met de waterbeheerders actie moeten ondernemen om maatregelen ter bevordering van vismigratie, in het bijzonder het wegvangen van aal voor gemalen en andere waterbouwkundige werken, te ondersteunen en bij gebleken succes financiering breder mogelijk te maken.

- De rijksoverheid dient op basis van de doelstellingen uit de Kaderrichtlijn Water en het Natura 2000-beheerplan de verantwoord te onttrekken hoeveelheid vis op het IJsselmeer vast te stellen. Vervolgens kunnen deze jaarlijkse vangsthoeveelheden op basis van het huidige reguleringssysteem worden vertaald naar een aanpassing van de hoeveelheid merkjes per visser.
- De mogelijkheid om in coöperatieverband beroepsvistuigen te gebruiken moet worden afgeschaft.

Naast de binnenvisserij heeft de Commissie ook de situatie van de (kleinschalige) visserij in het Waddengebied behandeld, in het bijzonder die van de garnalenvisserij. De Commissie stelt vast dat de garnalensector zowel met economische als ecologische problemen kampt. Door een structurele overcapaciteit en een daaruit volgende te grote aanvoer is de prijs de laatste jaren vaak te laag geweest, met een onrendabele bedrijfsvoering tot gevolg. Op ecologisch vlak spelen vooral de bijvangst, bodemberoering en de daarmee samenhangende sluiting van visgebieden de sector parten.

De Commissie stelt wat betreft deze en andere uitdagingen van de waddenvisserij de uitvoering van de Brede Visie Duurzame Waddenvisserij centraal. Zij ziet het belang om het beheer van de Waddenvisserij in de regio te regelen. Het is verder aan de vissers om aan te tonen dat zij de voorstellen die hieruit voortkomen in de praktijk kunnen brengen. Binnen dit kader legt de Commissie de nadruk op het volgende:

- De betrokken overheden wordt gevraagd het Programma Rijke Waddenzee en het pilotproject van de Stichting Geïntegreerde Visserij voort te zetten.
- De rijksoverheid dient zich verder in te zetten voor een Level Playing Field in Europees verband.
- De sector dient te werken aan de eigen visie en organisatiegraad, zowel richting de overheden als naar andere maatschappelijke partijen. De vorming van één garnalen PO binnen de bestaande mededingingsregels is hierbij een voor de hand liggende, doch uitdagende mogelijkheid.
- De sector en de rijksoverheid worden aangespoord de knelpunten om te komen tot een MSC-label voor de garnalenvisserij op te lossen.
- De mogelijkheden om de transitie van de garnalenvisserij financieel te ondersteunen vanuit het Europees Visserijfonds en het Waddenfonds dienen te worden benut.

Aanleiding

Beroepsbinnenvisser is een prachtig, eeuwenoud beroep dat van oudsher verbonden is met de Nederlandse cultuur. Voor veel van deze ondernemers een roeping, voor veel Nederlanders tot de verbeelding sprekend. De kennis van het vak wordt van generatie op generatie overgedragen en men levert de samenleving een prachtig vers product.

Toch verkeert de sector in zwaar weer. Het aantal ondernemers is de afgelopen decennia gedaald tot rond de 150 en ook voor de komende jaren zijn ontwikkelingen zichtbaar die het voortbestaan van de sector verder onder druk kunnen zetten.

Een sterk gedaalde aalstand, sluiting van een derde van het viswater voor visserij op aal en wolhandkrab vanwege vervuiling door dioxines, voortgaande marginalisering van de sector, toenemende eisen van de consument en de vele belangen van medegebruikers van het water zorgen ervoor dat de beroepsbinnenvisserij niet langer op de huidige weg kan voortgaan. Zonder koerswijziging, zal de verslechtering van de situatie van de beroepsbinnenvissers waarschijnlijk doorzetten. De visstand zal verder veranderen door het helder wordende water, vaak ten koste van commercieel interessante vissen en als de aalstand al herstelt, zal dat mogelijk te laat komen voor de vissers die nu in problemen verkeren.

Stilstaande bij deze situatie is het noodzakelijk gezamenlijk te zoeken naar oplossingen waardoor de beroepsbinnenvisserij weer perspectief krijgt. Zonder gezamenlijke actie zal er nauwelijks perspectief overblijven en zal enkel nog een koude sanering resten. Het is in het directe belang van de binnenvisserij dat deze zich omvormt tot een zelfstandige, duurzame en maatschappelijk gewaardeerde beroepsgroep.

De Kamer heeft via de motie Dijkgraaf/Jacobi (TK 29675 nr. 125) staatssecretaris Bleker verzocht om de instelling van een commissie die met een breed gedragen toekomstvisie op de gehele binnenvisserij komt.

De toekomstvisie zal op verzoek van de Kamer tevens ingaan op de mogelijke inzet van palingvissers bij het bevorderen van de aalmigratie. Hiermee geeft deze toekomstvisie bouwstenen voor uitvoering van motie Houwers/Gerbrands (TK 21501-32, nr. 551). Staatsecretaris Bleker heeft daarnaast de Tweede Kamer aangegeven de (kleinschalige) visserij op de Waddenzee (in het bijzonder de garnalenvisserij) binnen de scope van de Commissie te laten vallen. Om overlap te voorkomen met de eerder verschenen Brede Visie op Duurzame Visserij in de Waddenzee heeft de voorzitter van de hieraan verbonden klankbordgroep plaatsgenomen in deze Commissie.

Afbakening

Deze visie richt zich enkel op de Nederlandse binnenvisserij. Deze wordt hier gedefinieerd als zijnde de beroepsmatige visserij in de binnenwateren (meren, kanalen, sloten, stroompjes en rivieren) van Nederland, inclusief het IJsselmeer. Ook de aalvisserij in de kustwateren, uitgeoefend met vaste vistuigen, valt hieronder.

De discussie rondom vergoeding voor sluiting van viswater voortkomende uit de dioxine-problematiek blijft buiten deze visie. Ook is bij de opdrachtverstrekking aangegeven dat er geen rijksmiddelen beschikbaar zijn ten behoeve van sanering.

Voor de Waddenvisserij wordt aansluiting gezocht bij de reeds bestaande Brede Visie op Duurzame Visserij in de Waddenzee. De Commissie heeft kennis genomen van de problematiek met betrekking tot de garnalenvisserij. In de lopende trajecten die zich richten op de visserij in bepaalde Natura2000 gebieden op zee (VIBEG en VISWAD) wordt al hard gewerkt aan een transitietraject van de garnalenvisserij. De Commissie zal binnen haar taakopdracht aangeven hoe de aanbevelingen en oplossingsrichtingen verder kunnen worden ondersteund in het belang van een duurzame garnalenvisserij.

Leeswijzer

Deze visie zal starten met een omgevingsanalyse, waarin de belangen van de verschillende spelers worden omschreven, alsmede hoe deze spelers zich tot elkaar verhouden. Tevens zal een overzicht gegeven worden van de belangrijkste thema's en verwachte ontwikkelingen. Voor de Waddenzee wordt hetzelfde in een aparte paragraaf gedaan. Op basis hiervan zal de Commissie perspectieven schetsen en uitwerken van welke spelers welke actie wordt verwacht. Ook hier zal een aparte paragraaf aan de Waddenzee worden gewijd.

1. Omgevingsanalyse

Voor ingegaan wordt op een mogelijk perspectief voor de beroepsbinnenvisserij is het van belang een goed beeld te krijgen over de huidige situatie. In deze omgevingsanalyse wordt de aard hiervan besproken aan de hand van de betrokken spelers en de tendensen die wij zien. Wij zijn tot deze indeling gekomen naar aanleiding van consultatie van beroepsvissers, sportvissers, maatschappelijke organisaties en betrokken overheden.

1.1 De spelers

Onderstaande omgevingsanalyse benoemt de belangrijkste spelers en ontwikkelingen in de binnenvisserij, hun belangen wat betreft deze toekomstvisie en het voortbestaan van de beroepsmatige binnenvisserij.

1.1.1 Beroepsvisserij

De sector heeft belang bij een duidelijk toekomstperspectief. Over hoe deze toekomst eruit zou moeten zien bestaan echter uiteenlopende ideeën.

Een belangrijk onderscheid zit in de bereidheid om te anticiperen op de veranderingen die van buitenaf komen. Waar sommige vissers enthousiast inspringen op nieuwe marktkansen en de veranderende positie van de binnenvisser in het maatschappelijk veld, blijven andere vissers vasthouden aan de oude werkwijze. Sommigen zoeken zelfs geregeld de weg naar de rechter om dit af te dwingen.

Wat vrijwel alle vissers delen is de drive om te vissen. Er zijn momenteel nog circa 150 binnenvissers actief en vaak gaat het hierbij om familiebedrijven die soms al honderden jaren van generatie op generatie worden overgedragen. Er is sprake van weinig vreemd vermogen in de sector, waardoor veel vissers in staat zijn om door te vissen zonder dat zij structureel winst maken. Zodoende teren veel ondernemers al enige tijd in op het eigen vermogen. Een andere tendens die zichtbaar is, is dat steeds meer vissers genooddaakt zijn het inkomen aan te vullen met alternatieve werkzaamheden. Op zich is daar niets mis mee, maar het illustreert dat het voor een ondernemer steeds moeilijker wordt om het hoofd boven water te houden, wanneer deze zich enkel op het vak van binnenvisser richt. Desondanks is ook nu nog een aantal jonge bedrijfsopvolgers te zien die met enthousiasme het beroep uitoefenen. Juist bij deze groep is relatief veel bereidheid tot verandering te zien.

Kennis over de visserij en vangstmethoden wordt vaak in de praktijk van vader op zoon/dochter overgebracht, aangevuld met cursussen op het gebied van visstandbeheer, visstandbemonstering en het gebruik van electro-visapparatuur. Er is sprake van een adequaat aanbod van vakcursussen en opleidingen.

In de sector is veel aandacht voor vakmanschap, maar minder voor ondernemerschap. Er kunnen meer mogelijkheden voor innovatie worden benut, mogelijk voor wat betreft vismethodes, maar zeker op het terrein van waardetoevoeging en verbreding van activiteiten. Ook de samenwerkingsgraad in de binnenvisserij zou verbeterd kunnen worden.

Wel zijn er de afgelopen jaren een aantal succesvolle projecten van de grond gekomen waarin vissers kennis onderling deelden. Zo heeft een groep vissers in samenwerking met het LEI kritisch naar de eigen bedrijfsvoering gekeken en op basis daarvan een meerjarenplan opgesteld. Tevens werkt een aantal vissers samen in kenniskringen, waar zij kennis delen, kennislacunes benoemen en deze opvullen. Beide projecten zijn gefinancierd door het ministerie van EZ.

In de meeste wateren in Nederland is er sprake van gesplitst visrecht: schubvisrechten zijn over het algemeen in handen van de sportvisserij en de aalvisrechten in handen van de beroepsvisserij. Daarnaast mogen door het merendeel van de beroepsvissers (in ieder geval op de staatswateren) de gevangen wolhandkrab en rivierkreeft worden behouden. Het feit dat het aalvisrecht bij de Nederlandse binnenvisserijbedrijven ligt, maakt dat zij voor een groot deel afhankelijk zijn van deze soort. Daar waar zij ook schubvisrechten bezitten, wordt ook gevist op soorten als snoekbaars, baars, spiering, snoek, voorn, zeelt, karper en brasem. Vooral op het IJsselmeer is dit ook een belangrijke bron van inkomsten.

In 2010 werd circa 6,5 miljoen euro omgezet in de binnenvisserij, waarvan 4 miljoen euro uit de aalvangst kwam. De rest kwam voornamelijk uit visserij op schubvis en wolhandkrab. In 2004 werd nog bijna 10 miljoen euro omgezet. Deze omzetzaling is vrijwel volledig toe te schrijven aan lagere inkomsten uit de aalvisserij tengevolge van het vangstverbod van 3 maanden. De omzet uit de aalvangst halveerde bijna in deze periode; van 7,5 naar 4 miljoen euro. De opbrengst uit schubvis is in deze periode redelijk stabiel gebleven, het belang van de wolhandkrabvisserij is toegenomen.² Een positieve ontwikkeling is dat in 2012 de prijzen voor aal met 30 tot 40 procent zijn gestegen ten opzichte van voorgaande jaren.

1.1.2 Sportvisserij

De sportvisserij heeft zich ontwikkeld tot een belangrijke vorm van openluchtrecreatie. Qua economische betekenis en aantal beoefenaars is de sportvisserij de beroepsbinnenvisserij inmiddels ver voorbijgestreefd. 500.000 Nederlanders hebben een VISpas, nodig om te mogen sportvissen op de Nederlandse binnenwateren. De gegenereerde werkgelegenheid wordt geschat op maximaal 3300 fte. De sportvisserij heeft een geschatte economische waarde van 330 miljoen euro³.

De sportvisserij bezit het gros van de schubvisrechten, met het IJsselmeer als belangrijkste uitzondering.

De sportvisserij is voor de beroepsvisserij een (mede)speler van belang en beide partijen komen elkaar tegen in de zogenaamde visstandbeheercommissies (VBC's). Hierin kunnen beide partijen afspraken maken over het verantwoord benutten van elkaars visrechten.

² Quick Scan Nederlandse binnenvisserij 2011: sociaal-economische ontwikkelingen, Zaalmink, W. (2011). *Er waren geen gegevens beschikbaar over opbrengsten uit schubvisserij uit de binnenwateren buiten het IJsselmeer. Aangezien weinig vissers buiten het IJsselmeer beschikken over schubvisrechten zal deze lacune weinig invloed hebben op het geschatte beeld.*

³ Recreatieve Visserij Programma Nederland 2010, Graaf, M. de (2010)

De beroepsvissers kunnen op deze manier omzet halen uit commercieel interessante schubvissoorten, zoals snoekbaars. De afspraken worden vastgelegd in een visplan. De verhouding tussen de beroeps- en sportvissers varieert echter per gebied. Er zijn visstandbeheercommissies waarin de samenwerking soepel verloopt, waarbij goede afspraken gemaakt worden, maar zeker op het IJsselmeer, waar de visstand zich op een dieptepunt bevindt, en in delen van het Rivierengebied bestaan er al lange tijd spanningen tussen beide partijen.

1.1.3 Overheden

De afgelopen eeuw heeft de rijksoverheid een dominante rol gespeeld in de binnenvisserij. In deze situatie bepaalde de rijksoverheid tot op detail en tot op regionaal niveau waar, hoe en wanneer gevestigd kon worden.

Deze rol heeft de rijksoverheid de laatste decennia ingeruild voor een meer kaderstellende en faciliterende rol. De volgende vijf rollen zijn nu te onderscheiden:

- Eigenaar viswater: als eigenaar van de grond onder de rijkswateren is de rijksoverheid visrechtgebende voor deze wateren.
- Verhuurder visrechten/uitgever schriftelijke toestemmingen: bovengenoemde visrechten kunnen in een privaatrechtelijke overeenkomst verhuurd worden. Een andere optie is dat er een schriftelijke toestemming wordt uitgegeven. Belangrijkste verschillen tussen bieden zijn de duur van de overeenkomst en dat er voor huurovereenkomsten een wettelijke mogelijkheid tot verlenging bestaat, zodat de verhuurder (in dit geval de overheid) niet zomaar een overeenkomst kan beëindigen.
- Kadersteller: voor wat betreft uitvoering van de visserij, verkoop, voedselveiligheid, milieu en natuur.
- Handhaver: de NVWA handhaaft bovengenoemde kaders. De capaciteit is echter beperkt. Een belangrijk deel van de controle, met betrekking tot de sportvisserij, wordt uitgevoerd door 150 Buitengewoon Opsporingsambtenaren (BOA's), in dienst van regionale hengelsportfederaties.
- Waterbeheerder: op deze specifieke rol wordt in de volgende paragraaf ingegaan.

De eerste twee rollen, die van eigenaar van viswateren en verhuurder/uitgever van schriftelijke toestemmingen, kunnen (voor de niet rijkswateren) ook worden vervuld door provincies, gemeenten, waterschappen, natuurbeheerders en particulieren, zoals boeren. Ook kunnen provincies, gemeenten en waterschappen als kadersteller optreden.

Wetgeving visserij en wetswijziging in verband met stroperij

De Visserijwet 1963 is het juridisch kader voor de binnenvisserij. Kerninstrumenten voor het reguleren van de binnenvisserij zijn artikel 16 en artikel 21. Artikel 16 bepaalt dat regels kunnen worden gesteld ten aanzien van het vissen in de binnenwateren. Het kan hierbij gaan om regeling in het belang van de visserij in die wateren, waarbij rekening gehouden dient te worden met het natuurbelang en dierenwelzijn. Op grond van deze regels zijn het Reglement voor de binnenvisserij (1985) en het Reglement minimummaten en gesloten tijden (1985) opgesteld. Die reglementen bevatten basisregels voor de visserij, die in de Uitvoeringsregeling visserij nader worden uitgewerkt.

Artikel 21 richt zich op de visrechten. Zo is het verboden te vissen in een water, wanneer een ander rechthebbende is, tenzij degene toestemming heeft van de rechthebbende. Op grond van die bepaling geeft de Staat, vertegenwoordigd door het ministerie van EZ, huurovereenkomsten uit op wateren waarvoor de Staat rechthebbende is op het visrecht. In de bepalingen bij die overeenkomst kunnen beperkingen worden opgelegd.

Ondanks deze wetgeving is stroperij op de binnenwateren een groot probleem. Om tot een doelmatiger aanpak van de stroperijbestrijding te komen heeft recent een wetswijziging plaatsgevonden waarbij visstroperij onder de werking van de Wet op de Economische Delicten (WED) is gebracht. Als gevolg hiervan kan handhaving efficiënter en doelgerichter plaatsvinden, bijvoorbeeld doordat ook peilzenders en telefoontabs kunnen worden gebruikt om visstropers op te sporen. Op deze wijze hoeft dan niet meer nachtenlang in een rietkraag gepost te worden alvorens een stroper op heterdaad betrapt kan worden. Ook kan met de betreffende wetswijziging een steviger strafreis voor stroperijovertradingen worden toegepast, zodat de overtrading en de hiermee te behalen winsten meer in verhouding komen te staan met de boetes die worden opgelegd.

1.1.4 Waterbeheerders

Waterbeheerders (Rijkswaterstaat en de waterschappen) zijn publiekrechtelijk verantwoordelijk voor het kwantitatief en kwalitatief waterbeheer. Daarnaast verhuren waterschappen privaatrechtelijk, voor zover zij eigenaar van wateren zijn, meestal visrechten. Sportvisserijorganisaties en beroepsvisserij zijn als huurders van het visrecht volgens de Visserijwet bevoegd het aan de visserij gerelateerde beheer van de visstand (wegvangen en uitzetten van vis) uit te voeren.

Waterbeheerders zijn verantwoordelijk voor de implementatie van de Kaderrichtlijn Water, welke zich op het behalen van chemische en ecologische doelen richt. Voor dat laatste is het visbestand een belangrijke indicator. De maatregelen die de waterbeheerders uitvoeren voor de Kaderrichtlijn Water zijn voor de binnenvissers deels positief (wegnemen migratieknelpunten), maar kunnen ook een negatief effect voor hen hebben (helder water, minder voedingsstoffen, hetgeen ten koste gaat van sommige commercieel interessante vissen).

Toch is er ruimte voor verdergaande samenwerking tussen de beroepsvisserij en de waterbeheerder. vissers zijn hen bijvoorbeeld van dienst bij het wegvangen van ongewenste soorten, het uitvoeren van onderzoekstaken, calamiteitenvisserij en het bevorderen van aalmigratie.

1.1.5 Consumenten

Consumenten stellen steeds hogere eisen aan hun voedsel op het vlak van duurzaamheid, traceerbaarheid en diervriendelijkheid. Dit vergt een transparante houding van de sector. Voor de consument is het nu nog niet na te gaan waar veel Nederlandse vis gevangen is, terwijl hier juist kansen liggen voor een hogere productwaardering.

Aziatische kweekvis als tilapia en pangasius zijn zowel qua duurzaamheidskeurmerk als traceerbaarheid verder en krijgen in de supermarkt, zeker vanwege de lage prijs, vaak de voorkeur van de gemiddelde consument. Vanwege de lage aalstand heeft een belangrijk deel van de retail enkele jaren geleden bovendien besloten om niet langer paling te verkopen.

Desondanks kent de paling een trouwe groep consumenten en staat de prijs niet onder druk. Voor deze groep consumenten lijkt de paling niet te concurreren met andere verkrijgbare vissoorten, onder meer vanwege de specifieke smaak.

1.1.6 Natuurorganisaties

Natuurbeheerders zijn eveneens eigenaar van een aantal wateren, en daarmee van visrechten. Zij kunnen voor deze wateren optreden als verhuurder of uitgever van toestemmingen van visrechten. Over het algemeen voeren zij hierin een terughoudend beleid, waarbij bestaande overeenkomsten worden gerespecteerd, maar geen nieuwe toestemmingen worden uitgegeven.

Daarnaast zijn sommige natuurorganisaties tegen het wegvangen van aal voor consumptie, ingegeven vanuit de lage aalstand of het belang van de aal als voedsel voor vogels.

Tot slot hebben de beroepsvisserij, vanwege hun aanwezigheid in waterrijke natuurgebieden, een meerwaarde als ogen en oren in het veld, waarvan een belangrijke preventieve en toezichhoudende functie kan uitgaan. Zij dragen hierdoor bij aan het beperken van visstroperij. De Commissie signaleert dat er op deze manier steeds meer samengewerkt wordt tussen beide partijen.

1.2 Tendensen

1.2.1 Gedaalde aalstand, vervuiling en vangstbeperkende maatregelen

De aalstand is sinds de jaren '70 afgenomen en blijft onverminderd op een zorgelijk laag niveau. Mogelijke oorzaken van deze daling zijn:

- Vervuiling, met name door PCB's en dioxines
- Predatoren, met name aalscholvers
- Verminderde in- en uittrek door waterbouwkundige werken; waterkrachtcentrales, sluizen en gemalen.
- Ziektes

- Overbevissing
- Invloed van verandering golfstromen/zeewatertemperatuur op voortplantingscyclus

Deze ontwikkeling heeft een zeer negatieve invloed gehad op de verdienmogelijkheden voor de Nederlandse beroepsvissers, die – zoals eerder geschetst – voor een belangrijk deel afhankelijk zijn voor de visserij op aal, en het zal dit ook in de toekomst zijn. Daarbovenop bevat veel paling en wolhandkrab in de grote rivieren in Nederland, als gevolg van de historische verontreiniging met dioxines van de waterbodems een zo hoog gehalte aan dioxines dat deze volgens de voedselveiligheidsnormen niet voor consumptie op de markt mag worden gebracht.

Op basis van de hierboven genoemde tendensen zijn er door de overheid de afgelopen jaren beperkende maatregelen ingesteld voor de beroepsbinnenvisserij:

a) Vangstbeperkingen in het kader van het aalbeheerplan

Als gevolg van het aalbeheerplan (Verordening EC 1100/2007) is er onder andere een vangstverbod voor aal ingesteld voor 3 maanden per jaar (september, oktober en november). Voor de aalvisserij zijn dit juist de maanden met de grootste aalvangsten: circa de helft van de totale jaarlijkse aalvangst. Om vissers in de gelegenheid te stellen om te schakelen is er is er een tijdelijke regeling met gedeeltelijke tegemoetkoming voor de vissers geweest. 2012 is het laatste jaar waarin werd uitgekeerd.

De gesloten periode voor de aalvisserij in het najaar is ook de beste periode om op wolhandkrab te vissen. Wolhandkrab wordt gevangen met aalvistuigen (fuiken). Door het verbod op de aalvisserij dreigde ook de wolhandkrabvisserij in deze periode weg te vallen. Er is echter ontheffing mogelijk door in deze periode met aangepaste aalvistuigen (waaruit de aal kan ontsnappen) te gaan vissen, en waarvoor een controlesysteem is ingericht. De kosten voor dit controlesysteem moeten door de deelnemers zelf worden opgebracht. In het eerste jaar (2010) heeft het Rijk nog de helft betaald en moesten de deelnemers de andere helft betalen. In 2011 hebben de deelnemers de volledige kosten betaald (1000 euro). In 2010 hebben 37 vissers van deze ontheffing gebruik gemaakt en in 2011 hebben 29 vissers zich hiervoor aangemeld.

b) Vangstbeperkingen in het kader van voedselveiligheid

Per april 2011 is een volledig vangstverbod op aal en wolhandkrab ingesteld in met dioxine vervuilde gebieden (het stroomgebied van alle grote rivieren en enkele andere wateren). Dit verbod heeft ingrijpende gevolgen voor degenen die in de rivieren vissen; zij zien daarmee de inkomsten uit aal en wolhandkrab vervallen. Dit verbod treft circa 40 bedrijven.

De hierboven beschreven beperkingen van de visserij hebben tot gevolg dat een groot deel van het inkomen uit twee van de belangrijkste visserijen (paling en wolhandkrab) sterk zijn afgenomen of volledig zijn weggefallen. De eerste bedrijven uit het rivierengebied zijn inmiddels gestopt met de visserij. Er is een compensatieregeling opengesteld voor gederfde inkomsten en niet terug te verdienen investeringen.

Pilot decentraal aalbeheer

In Friesland is een pilot gestart met decentraal aalbeheer. Doel van deze pilot is te onderzoeken in hoeverre een alternatief mogelijk is om op gebiedsniveau met een gequoteerde aalvisserij in combinatie met aalherstelmaatregelen de aalvisserij in stand te houden waarbij ook wordt bijgedragen aan het aalherstelplan, dit als alternatief van de drie maanden sluiting. Deze pilot is in 2011 gestart waarbij in eerste instantie een pragmatisch quotum is toegepast dat is gebaseerd op historische vangsten. Dit is nog geen duurzaam quotum. Nader onderzoek zal moeten uitwijzen of deze quota aangepast moeten worden om te voldoen aan de doelstellingen van de EU Aalverordening en of dit systeem een alternatief kan zijn voor de drie maanden sluiting.

Bevorderen aalmigratie

Aal trekt naar de Sargassozeë om zich voort te planten. De schieraal komt op zijn reis veel knelpunten (gemalen, sluizen, waterkrachtcentrales, etc.) tegen. Ter bevordering van de vistrek⁴ zijn verschillende maatregelen aangekondigd. Zo wordt door waterkrachtcentrales een aangepast turbinebeheer gevoerd om vissterfte door turbines te beperken. In de stroomgebiedbeheerplannen voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn voor de periode 2010-2015 628 knelpunten voor vismigratie geprioriteerd die geslecht dienen te worden.⁵ Voor de periode 2016-2027 is geschat dat een vergelijkbaar aantal knelpunten zal moeten worden aangepakt. De uitvoering van deze maatregelen ligt op schema: begin 2012 waren 297 knelpunten in uitvoering of gereed.⁶

Het kabinet heeft in het kader van bezuinigingen besloten dat het aanpassen van een deel van de knelpunten (42 stuks), oorspronkelijk gepland in de periode vòòr 2015, naar achteren wordt geschoven in de tijd. Voor oplossen van deze, en de andere tot 2027 op te lossen knelpunten wordt in 2015 opnieuw een afweging gemaakt. Bij deze bezuinigingsmaatregel is rekening gehouden met het belang van de passage voor de vismigratie⁷.

In de ogen van beroeps- en sportvissers kan het vangen en overzetten van schieraal een goede tijdelijke oplossing zijn ter bevordering van de migratie van deze soort. Hierdoor kunnen hoge investeringen van waterbeheerders in het aanpassen van gemalen worden uitgesteld.

⁴ Naast de aal richt deze maatregel zich ook op trekvisen als de zalm, zeeforel en de stekelbaars.

⁵ Stroomgebiedbeheerplannen voor Rijn, Maas, Schelde en Eems, 2009. Overigens nemen waterbeheerders ook andere maatregelen om de vismigratie te bevorderen. Daaronder vallen niet alleen vispassages, maar ook geleidingen, herstel van verbindingen bij aankoppelen beekmondingen aan de grote rivieren, gemalen en zoet-zoutovergangen en ook sluisbeheer. Daarvoor is een opgave vermeld van 109 voor 2010-2015 en nog eens 95 na 2015.

⁶ Water in beeld: voortgangsrapportage Nationaal Waterplan en Bestuursakkoord Water over het jaar 2011, 15 mei 2012

⁷ De KRW kijkt naar groepen visen en niet naar aal apart. Maatregelen met een (relatief) groot ecologisch rendement en maatregelen die een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van Natura2000 doelstellingen hebben prioriteit gekregen. Het verbeteren van de samenhang tussen waterlichamen, zowel internationaal als binnen het hoofdwatersysteem en binnen stroomgebieden is hierin meegewogen. Dit betekent een blijvende inzet op het gezamenlijk met de waterschappen aanleggen van vispassages tussen zoet en zout en tussen stromend en stagnerend en herstel van beekmondingen.

Vooralsnog richt deze maatregel zich enkel op het overzetten van schieraal en niet op overige trekkende vissoorten, zoals zalm. Het politieke draagvlak voor het overzetten van schieraal is groot, dit wordt onderstreept door de motie Houwers en Gerbrands (TK 21501-32, nr. 551), waarin wordt verzocht om te komen met een plan om palingvissers in te zetten voor palingmigratie.

Momenteel worden een aantal pilotprojecten uitgevoerd, waarbij schieraal wordt weggevangen en overgezet. De grootste twee pilots (in Noord-Holland en Zeeland) worden gezamenlijk gefinancierd door waterschappen, provincies, regionale hengelsportfederaties en DUPAN.

1.2.2 Interne organisatie en samenwerking met andere partijen

De beroepsvisserij is ondanks de kleine omvang niet hecht georganiseerd. De Nederlandse beroepsmatige binnenvisserijsector kent twee organisaties:

1. PO IJsselmeer, waarbij 70 visvergunninghouders zijn aangesloten. Niet al deze vergunninghouders zijn overigens actieve beroepsvissers. De PO heeft tevens een marktordenende functie
2. Combinatie van Beroepsvissers, telt ruim 100 leden die veelal ook zijn aangesloten bij één van de zeven regionale afdelingen.

Naast de leden van de genoemde organisaties zijn er ook vissers die van geen van deze organisaties lid zijn. Bovendien is samenwerking tussen leden binnen één organisatie ook geen vanzelfsprekendheid.

Daarnaast is de palingsector in ketenverband, zonder de PO IJsselmeer, verenigd in de stichting DUPAN (Duurzame Palingsector Nederland). Hierin zijn dus ook de handel en de kweeksector vertegenwoordigd. Deze jonge organisatie heeft nu al een belangrijke rol in het transitieproces naar een duurzame aalvisserij. Een belangrijk deel van de sector neemt hiermee haar verantwoordelijkheid, waarbij ze uiteraard een commercieel belang hebben.

De bedrijven verschillen onderling sterk in grootte. In het noorden (Friesland en Groningen) gaat het om relatief kleine bedrijven die grotendeels ook de verwerking en afzet in eigen hand hebben. De Friese Bond werkt bovendien als coöperatie. Met name de bedrijven in Zuid-West-Nederland zijn groter van omvang, al zijn velen van hen getroffen door de sluiting van het viswateren in verband met vervuiling door dioxines.

Onderlinge verschillen zorgen voor een lage samenwerkingsgraad en het is hierdoor lastig voor de sector om een transitie teweeg te brengen, noch is er één geschikte gesprekspartner voor de overheid en andere maatschappelijke partijen waar afspraken mee gemaakt kunnen worden.

Naast de haperende onderlinge samenwerking is ook de verhouding met andere spelers niet altijd goed. Er heerst op bepaalde plaatsen veel wantrouwen tussen beroeps- en sportvissers. Ook voelen vissers zich vaak niet gehoord door overheden. Rapporten van onderzoeksbureaus worden vaak niet geaccepteerd door beroepsvissers en nog vaker missen zij in dergelijke onderzoeken de betrokkenheid en de praktijkervaring van de visserman.

Beroepsvissers zijn van mening dat zij met hun praktijkkennis veel van het onderzoekswerk kunnen aanvullen, dan wel beter en goedkoper zouden kunnen uitvoeren.

1.2.3 Situatie op het IJsselmeer

Net als vissers op andere binnenwateren hebben de IJsselmeervissers te lijden onder de lage aalstand. Er zijn echter een aantal extra knelpunten die de situatie op het IJsselmeer zo complex en problematisch maken dat een aparte behandeling gerechtvaardigd is.

Lage algehele visstand

Waar er op de overige binnenwateren - de aal buiten beschouwing gelaten - over het algemeen geen problemen zijn met de visstand, is dit op het IJsselmeer echter wel het geval. Hiervoor zijn meerdere oorzaken aan te wijzen, zoals het veranderende ecosysteem na het aanleggen van de afsluitdijk, het helderder (en dus voedselarmer) worden van het water, predatie door vogels, maar ook de hoge visserijdruk op het IJsselmeer speelt hierbij een rol. Over in hoeverre deze oorzaken bijdragen aan de lage visstand wordt door betrokkenen, natuurorganisaties, sportvissers, beroepsvissers, biologen (ook onderling) verschillend gedacht.

We moeten echter hoe dan ook vaststellen dat op dit moment de visserijcapaciteit op het IJsselmeer veel te groot is ten opzichte van de lage visstand. Er zijn 70 vergunningen voor aal en schubvis (snoekbaars, baars, spiering). Een aantal bedrijven levert snoekbaars onder het keurmerk Zuiderzee Zilver. Dit keurmerk kenmerkt zich door een duurzamere vangst (grotere maaswijdtes) en extra eisen aan kwaliteit.

Uit recente gesprekken met IJsselmeervissers blijkt dat men over het algemeen weinig toekomstperspectief voor de visserij zelf ziet. In het verleden zijn er al diverse saneringsrondes geweest, echter zonder dat dit tot een daadwerkelijke verbetering van de visstand of het perspectief voor de vissers heeft geleid. Men ziet vangsten teruglopen en daarmee het inkomen. De oorzaken van de lage visstand worden door de beroepsgroep vooral buiten de visserij gezien.

De verwachting van een deel van de IJsselmeervissers is dat er in de toekomst ruimte overblijft voor 5 tot 10 bedrijven met een rendabele visserij.

Visrechten en visstandbeheer

De Nederlandse staat geeft op het IJsselmeer als visrechthebbende de toestemming voor de visserij uit. De visserij op het IJsselmeer kenmerkt zich als 'gemene weide visserij'. Dit houdt in dat alle vissers op gelijke wijze toegang tot de bestanden hebben: er zijn geen individuele eigendomsrechten op de vis of op bepaalde gronden. Dit hoeft geen probleem te zijn indien de vissers onderling samenwerken en goede afspraken maken. Op het IJsselmeer is echter eerder sprake van concurrentie dan van samenwerking, met overbevissing en conflicten tot gevolg.

Dat wil niet zeggen dat er geen regulering plaatsvindt. Zo is er een maximum aan de hoeveelheid vistuig (eenheden) en er is voor sommige visserijen ook een maximum aan de tijd dat op het water doorgebracht mag worden (inspanning). Dit is tot op individueel niveau bepaald.

De PO IJsselmeer, die alle IJsselmeervissers vertegenwoordigt, beheert de omvang van de hoeveelheid vistuig en de inspanning. Zij stelt hiertoe jaarlijks een visplan op dat ter goedkeuring aan het ministerie van EZ wordt voorgelegd. Het visplan wordt opgesteld in samenspraak met de leden (de vissers); het ministerie toetst op de verplichtingen uit de Visserijwet en eventuele beleidsmatige voorschriften. Ook voert het ministerie de controles op de naleving hiervan uit.

Natuurbeschermingswet en regievoering

Tot de inwerkingtreding van het Natura2000-beheerplan in 2013, dient voor het Markermeer/IJmeer een NB-wetvergunning voor de gehele visserij aangevraagd te worden bij de Provincie Flevoland (mede namens Noord-Holland), en voor het IJsselmeer bij de provincie Friesland (mede namens Noord-Holland). Na de inwerkingtreding van het beheerplan valt de visserij onder het beheerplan en is deze niet langer NB-wetvergunningplichtig. In het conceptbeheerplan zijn echter twee typen visserijen uitgezonderd en blijven daarmee dus wel vergunningplichtig onder de NB-wet: staandwantvisserij (vanwege vogelbijvangsten) en spieringvisserij (vanwege het belang van deze soort als voedsel voor vogels). Voor deze vormen van visserij blijven de provinciale besturen dus het bevoegde gezag en daarmee verantwoordelijk voor de vergunningverlening.

Hoewel er al veel basismonitoringsgegevens over de visstand aanwezig zijn bestaat er een kennislacune als het gaat om de precieze impact van de visserij op het ecosysteem van het IJsselmeer. Er is nog onvoldoende scherp in beeld wat de precieze hoeveelheid vis is die onttrokken kan worden zonder dat dit op lange termijn een negatief effect heeft op de visstand en het ecosysteem.

Vissers hebben naast een NB-wetvergunning ook een vergunning onder de Visserijwet nodig, welke wordt uitgegeven door het ministerie van EZ. Zij ervaren dat wetten soms niet op elkaar aansluiten. Er zijn dus meerdere overheden verantwoordelijk voor de uitvoering van de verschillende wettelijke kaders. Vooral op het IJsselmeer is een bijzonder complexe constellatie ontstaan, daar er drie visserijregisseurs lijken te opereren:

- De Visstandbeheercommissie IJsselmeer; verantwoordelijk voor het opstellen van een visplan. Hierin zitten naast de beroeps- en sportvisserij, de rijksoverheid (RWS als beheerder en formeel lid en EZ als adviseur) en provinciale overheden
- Beheerplan Natura2000 met rijks- (RWS als trekker, EZ als lid) en provinciale overheden. De provincies geven vergunningen in het kader van de NB-wet af.
- Het Rijk: waarbij het ministerie van EZ verantwoordelijk is voor de verlening van private toestemmingen voor visserij. Daarnaast geeft EZ de vergunning op basis van de visserijwet uit.⁸ Rijkswaterstaat is als waterbeheerder verantwoordelijk voor de implementatie van de Kaderrichtlijn Water.

De overheidsregelgeving wordt door de vissers als complex, verwarrend en (te) beperkend ervaren.

⁸ Op alle staatsbinnenwateren geeft EZ via het privaatrecht schriftelijke toestemming voor de visserij. Alleen op het IJsselmeer komt daar bovenop een af te geven visserijvergunning via het publieke recht (Visserijwet). Dit laatste hangt samen met het beheermechanisme (merkjes).

1.2.4 Waddenzee

Hoewel de belangrijkste focus van de Commissie op de binnenvisserij ligt is ook de (kleinschalige) visserij op de Waddenzee toegevoegd aan de opdracht, in het bijzonder de garnalenvisserij. De in 2010 verschenen Brede Visie op Duurzame Visserij op de Waddenzee en de acties die daaruit voortvloeien zijn uitgangspunt voor de commissie.

In de Brede Visie op Duurzame Visserij in de Waddenzee heeft een klankbordgroep⁹ aangegeven hoe de Waddenvisserij in 2020 in balans kan worden gebracht met de natuur. De klankbordgroep heeft voor ogen hoe de visserij er in 2020 uit zou moeten zien, maar daarvoor moeten wel een aantal veranderingen plaatsvinden. Naast huidige ontwikkelingen zoals het Convenant transitie mosselsector en het Natuurherstelplan Waddenzee, het verduurzamingtraject van de garnalenvisserij en de ontwikkeling van het Beheerplan Naturaz000, zijn nieuwe initiatieven nodig.

De Brede Visie streeft naar een waddenvisserij die in balans is met de natuur, met zichzelf en die in balans is in maatschappelijk, sociaal en economisch opzicht. Met de visie wordt ingezet op een betere benutting van het waddenecosysteem met inachtnaam van de ecologische waarden van het systeem. Voor de visserij is het ook belangrijk dat zij meer inspraak krijgen in het beheer van de visserij. Dat maakt ook een betere afstemming tussen visserijvormen mogelijk en voorkomt dat conflicten voor de rechter komen. De visie is uitgewerkt in vier thema's:

- **Dynamisch ondernemen:** er moeten meer mogelijkheden komen voor vissers om flexibel met vergunningen en vangstrechten om te gaan. Op deze wijze kunnen vissers beter inspelen op fluctuaties van visbestanden in de verschillende seizoenen, en op wisselende prijzen op de markt. Kwaliteit, versheid en streekproducten zijn daarbij sleutelwoorden.
- **Aangepast aan de natuur:** de visserij moet passen binnen de grenzen van de draagkracht van het Waddenecosysteem. Een flexibilisering van de vergunningensystematiek en de vangstrechten biedt meer ruimte voor de vissers om met de natuur mee te bewegen. Aanpassingen in vistechnieken, het ruimtegebruik en visstandbeheer dragen hieraan bij. Afspraken hierover kunnen worden vastgelegd in een gemeenschappelijk visserijbeheerplan.
- **Ingebed in de regio:** de visserij is een belangrijk onderdeel van de leefgemeenschap in de Waddenregio en levert een belangrijke bijdrage aan de identiteit van het gebied. Door verbreding met andere (economische) activiteiten in de regio kan zij zich een betere economische positie verwerven. Ook is verbreding met bijvoorbeeld natuurbeheer denkbaar. Het imago van de visserij is goed.

⁹ De klankbordgroep bestond uit vertegenwoordigers van provincie, gemeente, vissersorganisaties, ministerie van LNV, IMARES, visafslag en Waddenvereniging. De Visie is op 1 april 2010 vastgesteld door het Regionaal College Waddenzee en vervolgens aangeboden aan minister Verburg van het ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit.

- **Regionaal geregeld:** voorgesteld wordt voor het regionale beheer van de visserij een Adviescollege Waddenvisserij op te richten. Het streven is dat op de langere termijn dit Adviescollege – dat bestaat uit vertegenwoordigers vanuit de visserij, natuurorganisaties en andere gebruikers van de Waddenzee – gemeenschappelijke afspraken over het visserijbeheer in de Waddenzee maakt.

Perspectief garnalenvisserij

De garnalenvisserij is de meest omvangrijke visserij in de Waddenzee, zowel in aantal schepen als in economisch opzicht. Deze visserij zorgt voor werkgelegenheid en bedrijvigheid in de havens. De garnalenvisserij in de Waddenzee is onlosmakelijk verbonden met die in de Noordzeekustzone. Er is geen sprake van een quoteringssysteem met een maximale garnalenvangst. Er is wel een vergunning vereist voor de garnalenvisserij en die is in absolute zin (aantallen) begrensd. Een andere beperking voor de (garnalen)visserij komt door het sluiten van visgebieden ten behoeve van natuur¹⁰ en andere economische activiteiten, zoals mosselzaadinstallaties en windmolenparken. De vissers worden niet gecompenseerd voor deze sluitingen.

De garnalenvisserij kent zowel grote economische als ecologische problemen. Er is sprake van een forse overcapaciteit in de vloot. De bijbehorende hoge aanvoer heeft afgelopen jaren vaak de prijs laag gehouden, hetgeen vervolgens vaak weer tot een nog grotere visserijinspanning leidde. Economisch gezien leidt dit tot overproductie en een onrendabele bedrijfsvoering. De garnalenvissers zijn zo in een vicieuze cirkel beland.

Ecologisch gezien zijn vooral de bijvangst en bodemberoering een probleem. Dit probleem wordt de laatste jaren aangepakt door sluiting van visgebieden en het experimenteren met andere visserijtechnieken met minder bodemberoering, zoals de pulskor. Deze maatregelen hebben niet tot een lagere aanvoer geleid. Sterker nog, de vrees bestaat dat de toepassing van de pulskor tot een nog hogere aanvoer leidt.

Het directe verband tussen aanvoer en prijs had overigens dit jaar een positievere uitwerking. Na jaren van hoge aanvoer en lage prijzen was de prijs voor garnalen dit jaar tot recordhoogte gestegen. Wat precies de oorzaak is voor de lagere aanvoer is niet duidelijk. Inmiddels is de prijs weer gedaald tot rond het kostprijsniveau.

Voor de sector is het nodig dat er gekomen wordt tot een transitie die leidt tot een ecologische en economische visserij die past bij de Waddenzee.

De garnalenvisserij is een internationale visserij zonder strikte Europese regulering en verplichtingen. De Nederlandse garnalenvisserij vraagt al jaren om in Europees verband de garnalenvisserijdruk aan te pakken maar ervaart hierin geen constructieve steun van de overheid. De Nederlandse garnalenvissers hebben zelf de mogelijkheid aangegrepen om via een blackbox de verantwoording te nemen in het controleren van de 300 pk wetgeving. Dit handhaven is tot dusver door de overheid slechts minimaal uitgevoerd, tot ontevredenheid van de sector. Wel loopt er op dit vlak momenteel een pilot.

¹⁰ Op basis van artikel 20 van de NB-wet 1998

Er is daarnaast in de ogen van de sector sprake van verschillen in regelgeving tussen Europese landen. Dit betreft onder andere de NB-wetgeving, de manier waarop vergunningen worden uitgegeven en het weekendverbod dat voor de Nederlandse garnalenvisserij geldt. Ook worden de Duitse garnalenvissers financieel gesteund door hun overheid bij het opzetten van één Duitse Producentenorganisatie.

Tot slot speelt in Nederland nadrukkelijk het mededingingsvraagstuk. Het door de garnalenvisserij opgestelde managementplan voor MSC (Marine Stewardship Council) gecertificeerde visserij, stelt vangstbeperkende maatregelen voor, ook bedoeld om de natuurwaarden in de Waddenzee te beschermen. Deze maatregelen zijn op mededingingsgronden door de NMa afgekeurd. Vanwege het belang van het MSC-keurmerk voor de sector is de garnalenvisserij hierover momenteel nog in gesprek met de NMa.

2. Perspectief

Op basis van het voorgaande ziet de Commissie in de beroepsbinnenvisserij een sector die, uitgaande van de eigen kracht en de mogelijkheden die er liggen, ook op de lange termijn een plaats kan én zou moeten hebben op de Nederlandse binnenwateren. Dit is echter geen vanzelfsprekendheid. De huidige stand waarin de sector verkeert en de te verwachten ontwikkelingen baren zorgen.

Om te komen tot een economisch en ecologisch duurzame sector zal deze een transitie moeten doorlopen, met de volgende speerpunten als basis:

1. De Nederlandse binnenvisserij speelt optimaal in op de eisen die de consument stelt op het vlak van duurzaamheid, traceerbaarheid, transparantie en dierenwelzijn. Vispopulaties worden duurzaam beheerd.
2. De Nederlandse binnenvisserij en aanverwante sectoren zetten vol in op datgene waarin zij (inter)nationaal uitblinken.
3. De Nederlandse binnenvisserij is goed georganiseerd, is daarmee een effectieve speler en is in staat snel in te springen op nieuwe kansen die zich voordoen.
4. Er is een heldere verantwoordelijkheidsverdeling tussen de verschillende overheden en de sector.
5. De Nederlandse binnenvisserij staat als onafhankelijke sector in nauw contact met de maatschappij. Er wordt wederzijdse meerwaarde gehaald uit de samenwerking met waterbeheerders, sportvisserij en natuurorganisaties.

Er is perspectief. In hoeverre dit benut wordt hangt in de eerste plaats af van de beroepsvissers zelf, van hun ondernemersgeest, flexibiliteit en samenwerkingsbereidheid. Maar zij mogen hier niet alleen in staan. Binnenvissers die de noodzaak zien van de hier genoemde transitie en daaraan willen werken moeten kunnen rekenen op een betrouwbare overheid, die hen - binnen de verantwoordelijkheden en mogelijkheden die zij heeft – hierbij maximaal faciliteert.

Tevens ziet de Commissie een gezamenlijk belang van beroepsvissers, waterbeheerders, sportvissers en natuurbeheerders bij een goede waterkwaliteit en een gezonde visstand. Binnen dit gezamenlijke belang ligt nog onbenutte ruimte voor deze partijen om in onderlinge samenwerking gebruik te maken van elkaars kennis, vakmanschap en inzet. De commissie doet een beroep op al deze partijen om actief deze ruimte te benutten. Het ministerie van EZ dient deze samenwerking krachtig te ondersteunen.

Hieronder zal aan de hand van de eerder genoemde tendensen geschetst worden hoe deze transitie kan worden ingevuld.

2.1 Dalende aalstand, vervuiling en vangstbeperkende maatregelen

De lage aalstand is een ernstig probleem voor de beroepsvissers. De meeste beroepsvissers zijn voor een groot deel van hun inkomsten afhankelijk van deze soort. Sommigen zijn dat zelfs volledig.

Op korte termijn zal hier weinig verandering in komen. Wat betreft sanering van vervuilde rivierbodems is geen extra inspanning te verwachten bovenop de reeds geplande saneringsinzet voor de komende jaren. De maatregelen die de overheid heeft genomen naar aanleiding van de lage aalstand en de vervuiling door dioxines en andere stoffen, zijn in verhouding met de ernst van de problematiek en bovendien ook deels ingegeven vanuit EU-regelgeving. Ook wettelijke kaders als de NB-wet en de Kaderrichtlijn Water, die de binnenvisserij mogelijk beperken, ziet de Commissie als een gegeven.

De gedaalde aalstand is een gegeven, dat niet op korte termijn gaat veranderen. De binnenvisser zal vanuit zijn eigen ondernemerschap moeten inspelen op een situatie waarin de vangst van aal voor een kleiner gedeelte van het bedrijfsinkomen zal zorgen dan voorheen. Hier ziet de Commissie een aantal kansen die nieuw perspectief kunnen bieden. Het zijn kansen die de vissers zelf moeten grijpen, in samenwerking met overheid, waterbeheerders, sportvisserij en natuurbeheerders.

- **Verschuiving naar andere soorten:** hierbij valt allereerst te denken aan de wolhandkrab, een exoot, aanvankelijk nog gezien als plaag. Voor veel Aziaten is deze soort een delicatessen. Er bestaat een serieuze afzetmarkt in Azië en in Europese steden met een grote Aziatische bevolking.
Een andere kans ligt in het beter benutten van de schubvisbestanden. Hoewel de meeste schubvisrechten bij de sportvisserij liggen is er wel degelijk ruimte voor beroepsvissers om deze duurzaam te benutten. In dit kader is de door het ministerie van EZ aangekondigde wettelijke verankering van het visplanstelsel in de Visserijwet van belang. De Commissie doet vervolgens een dringende aanbeveling aan de beroepsvisserij en sportvisserij om in deze visplannen de ruimte in goed onderling overleg te benutten. Een goed voorbeeld is te zien in Friesland, waar de schubvisrechten in handen zijn van de sportvisserij. Beroeps- en sportvisserij hebben de afspraak dat beroepsvissers een deel van de snoekbaars die zijn vangen mogen behouden en verkopen.
- **Tweede tak-activiteiten:** We zien een ontwikkeling waarbij de inkomsten van de binnenvisser voor een kleiner deel uit de primaire visserij komen en meer uit zogenaamde tweede tak-activiteiten die verband houden met de primaire visserij. Beroepsvissers die daar mogelijkheden zien dienen daar adequaat op in te spelen. Hierbij valt vooral te denken aan onderzoeks- en monitoringswerkzaamheden, het wegvangen van ongewenste vissoorten en beheer- en handhavingswerkzaamheden. Mogelijke opdrachtgevers voor dergelijke werkzaamheden, zoals overheden, waterbeheerders en natuurbeheerders zouden beroepsvissers hier meer voor in kunnen zetten. Het ministerie van EZ wordt gevraagd deze mogelijkheden in te vullen waar zij zelf opdrachtgever is, en andere mogelijke opdrachtgevers aansporen hetzelfde te doen.

Ook kan een aantal binnenvissers toeristische en educatieve activiteiten ontwikkelen. Zeker op plaatsen waar de visserij een belangrijke cultuurhistorische functie heeft ziet de Commissie ruimte voor binnenvissers om samen met de betreffende lokale overheden en overige belanghebbenden passende financiële en juridische arrangementen op te zetten, die bijdragen aan de instandhouding van de sector.

- **Certificering:** de aal die nog gevangen wordt heeft een negatief imago. De maatregelen uit het aalbeheerplan zijn nog niet voldoende voor het verkrijgen van een duurzaamheidskeurmerk. De Commissie spoort de sector aan om, in samenwerking met natuurorganisaties, te werken aan een pakket van maatregelen die deze certificering wel mogelijk maakt. De overheid wordt verzocht om dit pakket krachtig te ondersteunen bij het opstellen van de volgende versie van het aalbeheerplan.

- **Waardevermeerdering door ketenverkorting en traceerbaarheid:** Door marktgericht te vissen en nauwer samen te werken met horeca en retail kan de beroepsvisser meer verdienvermogen genereren.

Ook is het aan te raden om, in samenwerking met de horeca, aan een traceersysteem te werken. Hierdoor is voor de consument duidelijk waar de aal vandaan komt en kan tevens gestroopte vis van de markt worden gebannen. De stichting DUPAN kan hierin een belangrijke rol spelen.

- **Bevordering aalmigratie:** De Commissie ziet het bevorderen van aalmigratie door aal weg te vangen voor het gemaal en deze uit te zetten op een plek waar deze op eigen kracht naar open zee kan zwemmen als een nuttige maatregel zolang belangrijke knelpunten nog niet zijn verholpen.

De resultaten van de pilots die nu plaatsvinden zijn van buitengewoon belang. De Commissie ziet visstandbeheer als een integraal onderdeel van het waterbeheer en is van mening dat deze maatregel in lijn is met de Kaderrichtlijn Water, zeker als deze wordt verbreed naar andere soorten trekkende vis. Het ministerie van EZ dient in samenwerking met het ministerie van I&M en de waterschappen actie te ondernemen om deze maatregel te ondersteunen en – bij een succesvolle uitkomst van de pilot – financiering breder mogelijk te maken.

- **Aal voor de beroepsvisser:** in principe mogen beroepsvisstuggen enkel gebruikt worden door beroepsvissers met een areaal van minimaal 250 ha en jaarlijkse visserij-inkomsten van minimaal 8500 euro. Dit is vastgelegd in de Visserijwet. Hierbinnen is het mogelijk voor vissers die hier niet aan voldoen om in coöperatieverband toch met beroepsstuggen te vissen. Gezien de reeds beperkte verdienmogelijkheden voor beroepsvissers en de noodzaak om te komen tot een meer professionele sector beveelt de Commissie het ministerie van EZ aan om de bovengenoemde vereisten voor een beroepsvisser strikt te hanteren en een voorstel te doen om de wet op dit punt aan te passen.

Een aantal van deze maatregelen hebben een duidelijke verduurzaming van de binnenvisserij tot gevolg. Hier dient zoveel mogelijk gebruik te worden gemaakt van de financieringsmogelijkheden die het Europese Visserijfonds biedt.

Wolhandkrab

Het herstel van de aalstand vraagt om een lange adem. Op de korte en middellange termijn is het een goed idee om de focus te verleggen naar andere commercieel interessante soorten. De wolhandkrab is een soort die in dit licht perspectief biedt, zo valt te lezen in het rapport “Wolhandkrab, een Hollandse exoot; een marktverkenning” (2012) van het LEI: “Er is een omvangrijke afzetmarkt voor de Nederlandse wolhandkrab, bestaande uit Chinese, Japanse en Koreaanse consumenten in grote Europese steden. [...] De Nederlandse sector voor wolhandkrab zou volgens handelaren de afzet in potentie vijf tot tien keer kunnen verhogen. Om deze groei te realiseren is effectieve promotie nodig, gericht op potentiële afnemers van Chinese, Japanse of Koreaanse afkomst. Mogelijke instrumenten zijn: advertenties in vakbladen, communicatie via netwerken van handelaren en certificering. [...] Ter realisering van marktkansen dient er meer samen- gewerkt te worden in de keten. Voor het organiseren van promotie, maar ook om aan uitdagingen als het vangstverbod en beheer te werken”. Op Europese schaal vindt de visserij op wolhandkrab nog maar zeer beperkt plaats. Op dat vlak zijn Nederlandse wolhandkrab vissers duidelijk koplopers.

Duurzame paling

Gezien het belang van de soort voor de binnenvisserij ligt het voor de hand dat de sector zijn verantwoordelijkheid neemt voor het herstel van de aalstand. Dit gebeurt ook.

De stichting DUPAN zet zich in voor een duurzame aalstand, diervriendelijke vangst, kweek en verwerking, een duurzaam productieproces en de instandhouding van de Nederlandse palingsector.

Een belangrijke activiteit hierbij is het zogenaamde “over de dijk zetten” van de aal.

De aal plant zich voort in de Sargassozee, maar zowel de jonge glasaal die het zoetwater opzoekt, als de naar zee terugkerende schieraal komen op hun tocht verschillende obstakels tegen, zoals sluisen, gemalen en waterkrachtcentrales. Om de aalmigratie te bevorderen kunnen binnenvissers aal wegvangen voor deze knelpunten en ze verderop uitzetten. Om te ontdekken hoe dit het beste georganiseerd kan worden zijn er nu een aantal pilots van start gegaan, onder anderen in de waterschappen Hollands Noorderkwartier en Scheldestromen. Deze waterschappen zien dit als een goede tijdelijke maatregel, totdat het gemaal vispasseerbaar is gemaakt.

Naast het bevorderen van de aalmigratie zijn wetenschap (WUR en Universiteit Leiden) en bedrijfsleven (Glasaal Volendam) druk bezig met het ontwikkelen van een gesloten aalkwekerij, met daarin reproductie, opkweek en afmesten van aal. Dit is een belangrijke stap, omdat nu voor de aalkweek nog wildgevangen glasaal nodig is. Als deze partijen hierin slagen kan Nederland een koploperrol vervullen in actief herstel, kunstmatige reproductie en innovatieve aquacultuur van de Europese aal.

Vispassages

Als deltaland is Nederland van groot belang voor migrerende vissen, of de soorten nu van zoet naar zout water trekken om zich voort te planten of andersom. De verscheidene waterwerken, die Nederland beschermen tegen het water, kunnen deze vismigratie belemmeren. Maar er zijn ook kansen voor Nederland om zich te onderscheiden op dit vlak, zo viel 11 september jl. te lezen in het Dagblad van het Noorden: "Zalmen, palingen, zeeforellen, bepaalde soorten stekelbaarsjes en rivierprikken zwemmen honderden kilometers van zoet naar zout water om te paaien. Maar in het volgebouwde Nederlandse polderlandschap stuiten ze op stuwen, dammen, sluizen en gemalen. [...] Nederland (en volgens [Herman] Wanningen vooral Noord-Nederland) is daarom koploper in vispassages, visvriendelijke pompen en andere oplossingen om vissen naar de overkant te helpen. Wanningen en zijn collega Peter Paul Schollemma van het waterschap Hunze en Aa's schreven in 2009 het handboek From Sea to Source over knelpunten en oplossingen in Europese vistrekroutes. Het boek was nog niet uit, toen China – waar veel stuwdammen gebouwd worden – zich meldde voor een vertaling. Inmiddels [zijn] alle werelddelen in kaart gebracht."

Een ander noemenswaardig initiatief in dit verband is dat van de Waddenvereniging, Sportvisserij Nederland, Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer en Vereniging Vaste Vistuigen Noord. Zij pleiten voor een innovatieve "vismigratie-rivier" door de Afsluitdijk. De partijen willen met dit staaltje eco-engineering een positieve impuls geven aan de natuur en de visstand in zowel de Waddenzee als het IJsselmeer.

2.2 Organisatie

De beroepssector zou er goed aan doen zich te richten op een effectievere, eenduidige en transparante manier van communiceren met de samenleving om duidelijk te maken op welke manier men bijdraagt aan ecologisch verantwoord beheer van de visstand. Vanuit de sector is investeren in het ontwikkelen van een effectievere communicatie met de samenleving (media, NGO's, consumenten, enzovoort) van groot belang. Maar daarvoor is een professionelere organisatie nodig. Een goed georganiseerde sector kan bovendien beter één vuist maken en als gesprekspartner optreden richting overheden en politiek. Samenwerking met sportvisserij en met waterbeheerders om gezamenlijk te werken aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water is absoluut noodzakelijk. De beroepsvisserij heeft hierbij immers een belangrijke functie, vanwege haar specifieke kennis over vis, en visstandbeheer.

Daarbij heeft ook de overheid voor de uitvoering van het visserijbeleid baat bij een goed georganiseerde sector, waar effectief afspraken mee te maken zijn. De sector ziet dit ook en heeft eerder aangegeven dat zij graag zouden zien dat er een wettelijke aansluitplicht komt voor vissers bij een beroepsorganisatie. Een dergelijke constructie is niet onbekend; er bestaan verschillende verenigingen, stichtingen en andere rechtspersonen waarbij een aansluitplicht geldt voor beroepsuitoefenaars. Binnen de rijksoverheid is echter een tendens zichtbaar waarbij het uitoefenen van overheidstaken door andere organen dan

de primaire overheidsorganen wordt afgebouwd. Een voorbeeld is de afbouw van het aantal zelfstandige bestuursorganen die in de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden. Verder kan in dit verband de motie Aptroot worden genoemd, over de toekomst van productschappen¹¹. Ook in het recent gepresenteerde regeerakkoord is het opheffen van de Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisaties (PBO's) opgenomen.

Het nut van een verplichte beroepsorganisatie moet worden afgezet tegen de lasten die het met zich brengt. Een aansluitplicht voor beroepsvissers is een aanzienlijke last, die slechts kan worden gerechtvaardigd als daar tegenover een behoorlijke verantwoordelijkheid en taak staat. Het creëren van een effectief overlegorgaan, dat als gesprekspartner kan dienen voor de overheid en andere maatschappelijke partijen is echter onvoldoende om de lasten die ermee in het leven worden geroepen te kunnen rechtvaardigen.

De Commissie adviseert de rijksoverheid wel om consequent uit te dragen met één belangenbehartiger namens de binnenvisserij te willen werken en de sector te ondersteunen bij een traject dat uiterlijk eind 2013 moet leiden tot een meer professionele, slagvaardige organisatie, die hun belangen behartigt. Dit traject dient plaats te vinden in samenhang met het bovengenoemde voornemen om de PBO's op te heffen.

Bij de zoektocht naar de meest gewenste vorm voor deze organisatie moeten de verschillende mogelijkheden (variërend van de overdracht van de uitgifte van visrechten tot een Producentenorganisatie) goed worden uitgezocht. De nieuwe sectororganisatie zou daarbij ook de eigen verantwoordelijkheid moeten nemen voor opleidingen en onderwijs en het eerder genoemde transitieproces naar een economisch en ecologisch verantwoord werkende sector.

2.3 IJsselmeer

Op het IJsselmeer is er sprake van een slechte visstand. Het huidige reguleringssysteem aldaar is gebaseerd op merkjes per vistuig, waarbij het huidige uitgegeven aantal merkjes geen verband meer heeft met de visstand.

Het is van het grootste belang om een directer verband tussen de visstand en het regulerend systeem te bewerkstelligen.

De rijksoverheid is verantwoordelijk voor een duurzame visserij op het IJsselmeer: het ministerie van EZ als verlener van de visvergunning op basis van de visserijwet, Rijkswaterstaat als waterbeheerder. De Commissie vraagt deze twee overheden om op basis van de doelstellingen uit de Kaderrichtlijn Water en het Natura 2000-beheerplan vast te stellen wat de verantwoord te onttrekken hoeveelheid vis voor het IJsselmeer is.

Vervolgens kunnen deze jaarlijkse vangsthoeveelheden op basis van het huidige reguleringssysteem worden vertaald naar een aanpassing van de hoeveelheid merkjes per visser. Het ministerie van EZ zou de onafhankelijke handhaving van het huidige eigen reguleringssysteem, in samenwerking met de PO IJsselmeer vorm kunnen geven en zich hierbij laten inspireren door de manier waarop de sportvisserij zelf verantwoordelijkheid neemt voor de eigen controle en handhaving.

¹¹ Kamerstukken II 2011/12, 32 615, nr. 3

Met deze maatregel verwacht de Commissie bovendien dat de onduidelijkheid wat betreft de regie en de verschillen tussen de vergunningen vanuit de NB-wet en de Visserijwet grotendeels zullen zijn weggenomen. Enkele specifieke aspecten met betrekking tot NBwet-vergunningen, zoals de impact van staandwantvisserij op vogels, zullen op hun eigen merites beoordeeld blijven worden.

2.4 Waddenzee

In 2012 is een project, gefinancierd uit het Europese Visserijfonds (EVF), opgestart om te komen tot een uitvoeringsprogramma Brede Visie Duurzame Waddenvisserij.

In dit project zijn de vissersorganisaties en de natuurorganisaties aanvragers/opdrachtgevers. Bij het project zijn het ministerie van EZ en de provincies op ambtelijk niveau nauw betrokken.

Op korte termijn gaan de volgende trajecten van start:

1. Uitwerken van de opties voor een beheercomité/adviescollege Waddenvisserij
2. Vormgeving van een aantrekkelijke geïntegreerde visserij
3. Optimale afstemming tussen de uitvoering van de Brede Visie en het traject VISWAD
4. Een objectieve en eerlijke discussie over de pulsvisserij in de Waddenzee
5. Vissers hebben een gemeenschappelijk verhaal richting de maatschappij (imago-ontwikkeling)

De Commissie Toekomstvisie Binnenvisserij is van mening dat in de regio met de verschillende partners op deze manier constructief wordt gewerkt aan de uitvoering van de Brede Visie. De Commissie ziet het belang om het beheer van de Waddenvisserij in de regio te regelen. Dit vergt een inspanning op rijksniveau maar zeker ook bij de regionale overheden en uiteraard bij de visserij en de maatschappelijke organisaties.

Gezien het feit dat de Waddenvisserij plaatsvindt in een natuurgebied/Werelderfgoed dringt de Commissie er op aan dat het Programma Naar een Rijke Waddenzee (PRW) ook in de toekomst een bijdrage kan leveren aan onderdelen van het uitvoeringsprogramma en dat het PRW dus ook de komende jaren wordt doorgezet.

Om de beoogde verbreding van een aantrekkelijke geïntegreerde visserij op de Waddenzee vorm te geven acht de Commissie het gewenst dat het ministerie van EZ het pilotproject van de Stichting Geïntegreerde Visserij hiervoor verlengt en uitbreiding mogelijk maakt.

Het zijn vooral de vissers die moeten laten zien dat ze in staat zijn om het initiatief te nemen om de bovenstaande voorstellen, in afstemming met hun omgeving, uit te werken. De overheid wordt geadviseerd een dergelijk proces te faciliteren en te bekijken op welke wijze wet- en regelgeving kan worden benut om de ontwikkeling van een visserij die past in het beeld van de Brede Visie te stimuleren.

Perspectief garnalenvisserij

In december 2011 hebben het rijk, de visserijorganisaties en de natuurorganisaties afspraken gemaakt over het visserijbeheer in de Noordzeekustzone en de Vlakte van de Raan voor de ontwikkeling van natuur en visserij onder de titel "Vissen binnen de grenzen van Natura 2000". Dit afsprakenkader staat bekend als het VIBEG-akkoord. Voor de Waddenzee is er een

nauwe samenhang met de Noordzeekustzone. Het VIBEG-akkoord heeft grote gevolgen voor de garnalenvisserij. Partijen hebben daarom ook een afsprakenkader gemaakt om te komen tot een perspectief voor de garnalenvisserij.

De Commissie stelt vast dat met het afsprakenkader voor VIBEG goede stappen kunnen worden gezet naar een perspectief voor een duurzame garnalenvisserij. De Commissie wil binnen dit kader de nadruk leggen op een aantal punten in het bijzonder:

- De Commissie roept alle partijen op die met het afsprakenkader hebben ingestemd daar nu met voortvarendheid invulling aan te geven.
- Ten aanzien van het vergunningenbeleid en de mogelijkheid om afspraken te maken over visserijbeleid pleit de garnalenvisserij voor een Level Playing Field in Europees verband. De Commissie vindt dat rijk en sector actief hier aan moeten gaan werken. De Commissie ziet een aanvraag vanuit Nederland aan ICES om hier advies over uit te brengen als een belangrijke stap.
- De Commissie is van mening dat de sector haar eigen visie en organisatiegraad beter in de steigers moet zetten. Zowel in de communicatie met overheden, maatschappelijke organisaties als marktpartijen is de garnalenvisserij erbij gebaat dat zij met één mond spreekt. De vorming van één garnalen PO ziet de Commissie daarvoor als een voor de hand liggende mogelijkheid. Gelet op de ervaringen uit het verleden realiseert de Commissie zich dat dit geen eenvoudige opgave is. De Commissie beveelt daarom aan dat de staatssecretaris en de visserijorganisaties samen op zoek gaan naar een ‘aanjager’ die dit proces kan gaan trekken en faciliteren.
- Ondanks vele inspanningen is het nog steeds niet gelukt om het MSC label voor de garnalenvisserij te verwerven. De Commissie dringt er bij het rijk en de sector op aan om, wanneer voldaan wordt aan de certificeringeisen, met de NMa tot een oplossing te komen mede in het belang van een beheerste visserij die bijdraagt aan ecologisch herstel van de Waddenzee.
- De Commissie heeft vastgesteld dat er ten aanzien van de invoering van de pulsvisserij bij veel garnalenvissers grote aarzelingen zijn of dit experiment wel tot definitieve invoering moet leiden. Zij hebben vraagtekens bij zowel de ecologische als de economische voordelen van de pulsvisserij. De Commissie roept het ministerie van EZ op om met de sector in gesprek te gaan en te kijken in hoeverre de pulsvisserij, mede op basis van concrete onderzoeksresultaten, een bijdrage kan leveren die zowel in economisch als ecologisch opzicht perspectief kan bieden aan een duurzame garnalenvisserij.
- Voor het uitvoeringsplan van de Brede Visie en het afsprakenkader voor een perspectief van de garnalenvisserij zijn naast de inzet van veel partijen ook financiële middelen nodig. Dit is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid voor de ondernemers. Maar mede gelet op de vele investeringen in innovatieve en ecologische maatregelen kan ook een beroep

worden gedaan op fondsen. Twee heel belangrijke in dit verband zijn het Europees Visserijfonds en het Waddenfonds. Met name de transitie van de garnalenvisserij vergt een stevige financiële ondersteuning. Voor dergelijke transitieprocessen die een belangrijke bijdrage leveren aan het natuurherstel van de Waddenzee is in 2007 het Waddenfonds opgericht. Gelet op de doelstellingen van het Waddenfonds gaat de Commissie er vanuit dat een aanvraag voor transitie van de garnalenvisserij in die context zal worden beoordeeld.

Afkortingen- en verklarende woordenlijst

CvB	Combinatie van Beroepsvissers
DUPAN	Duurzame Palingsector Nederland. In DUPAN zijn de Combinatie van Beroepsvissers, de Nederlandse Vereniging van Viskwekers en de Nederlandse Vereniging van Palinghandelaren verenigd
EZ	Ministerie van Economische Zaken, voorheen het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I)
EVF	Europees Visserijfonds
I&M	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
IMARES	Institute for Marine Resources and Ecosystem Studies, onderdeel van Wageningen UR
KRW	Kaderrichtlijn Water
LEI	Landbouw Economisch Instituut, onderdeel van Wageningen UR
MSC	Marine Stewardship Council
NB-wet	Natuurbeschermingswet
NGO	Non-Gouvernementele Organisatie
NMa	Nederlandse Mededingingsautoriteit
NVWA	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
PO	Producentenorganisatie
PBO	Publieksrechtelijke Bedrijfsorganisatie
Rode aal	Een aal die zich in het levensstadium bevindt dat deze groeit in zoete wateren
RWS	Rijkswaterstaat
Sargassoze	Regio in de noordelijke Atlantische Oceaan in de buurt van eiland Bermuda
Schieraal	Een aal die zich in het levensstadium bevindt dat deze van zoete wateren naar de Sargassoze trekt met het doel zich daar voort te planten.
Staadwantisserij	Samenvattende term voor alle vismethoden waarbij het vistuig stil staat in het water. Deze methode rust op het principe dat vissen gevangen worden, doordat zij zelf in het net verstrikt raken.
VBC	Visstandbeheercommissie
VIBEG	Visserij in Beschermde Gebieden: akkoord dat de visserij regelt in twee Natura2000-gebieden op de Noordzee: de Vlakte van de Raan en de Noordzeekustzone.
VISWAD	Overleg over visserij in het Natura2000-gebied de Waddenzee.
WUR	Wageningen University and Research Centre.

Commissieleden

Dhr. J.W. Remkes (Johan)

Voorzitter Commissie Toekomst Binnenvisserij

De heer Remkes is Commissaris van de Koningin in Noord-Holland. Eerder bekleedde functies zijn onder anderen die van Minister van Binnenlandse Zaken, Staatssecretaris van Volkshuisvesting en Stedenbeleid en gedeputeerde in Groningen.

Ing. D.A. Hollenga (Douwe)

Lid Commissie Toekomst Binnenvisserij

De heer Hollenga was van 2007 tot en met 2011 gedeputeerde in Groningen. Tevens was hij voorzitter van de klankbordgroep van de Brede Visie op een Duurzame Visserij in de Waddenzee.

Drs. K.S. Heldoorn (Sicko)

Lid Commissie Toekomst Binnenvisserij

De heer Heldoorn is Burgemeester van Assen. Eerder was hij onder anderen gedeputeerde in Fryslân en Voorzitter van de Combinatie van Beroepsvissers.

Mr. Drs. A.J.G. Poppelaars (Toine)

Lid Commissie Toekomst Binnenvisserij

De heer Poppelaars is Dijkgraaf van het waterschap Scheldestromen. Eerder was hij Gedeputeerde in Zeeland.

Dhr. A.J. Sweep (No)

Lid Commissie Toekomst Binnenvisserij

De heer Sweep was Voorzitter van Sportvisserij Nederland en heeft als sportvisser zitting in de VBC Benedenrivieren.

Dr. J.J. Sylvester (Joyce)

Lid Commissie Toekomst Binnenvisserij

Mevrouw Sylvester is waarnemend burgemeester van Naarden en Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Dit rapport is een onafhankelijke uitgave
van de Commissie Toekomst Binnenvisserij.